

עא.

מן התורה, ואילו אבילות יום ראשון מן התורה, ומדוע לא ינהג אבילות בלילה ראשונה. ותיירץ הגר"ח על פי ביאור הנזכר, שודאי יש דין שמחה גם בלילה הראשונה, והפטור הוא רק משלמי שמחה.

ולפי זה כתב העמק ברכה ליישב מה שהרמב"ם השמיט דין זה, שבילולי יו"ט ראשון אין חיוב שמחה, כיון שכבר כתב הרמב"ם בהלכות חגיגה שאדם מחוייב להביא קרבן שלמי שמחה ביום ראשון של יו"ט, ומבואר בזה שבערב יו"ט אין צריך להביא שלמי שמחה, וכיון שלשאר דינים חייב בשמחה גם בליל א', לא היה הרמב"ם צריך לכתוב דין זה.

ד. זמנין סגי אין לא משכחת לה אלא שבעה כגון שחל יו"ט הראשון להיות בשבת

הקשה המהרש"א, מדוע לא אמרו שברוב שנים יש שמונה, כמו שאמרו לעיל (ע). ותיירץ הצ"ח, שכתבו שמחה בדומה להלל, וכשם שהלל לעולם הוא שמונה, כך שמחה היא שמונה לעולם.

ה. ושמחה בחי ליכא

במנחת חינוך (מצוה ז אות ג) הביא ראייה מכאן שאף שבחי אינו דרך שמחה, אבל מכל מקום הוא נחשב דרך אכילה. ובמהר"ם חלאה (לעיל כד) כתב שאין דרך לאכול חלב חי, אבל נבלה חי הוא דרך אכילה.

ו. משמחו בכסות נקיה ויין ישן

בשאגת אריה (סי' ס"ה) הביא מחלוקת ראשונים בדין שמחה זו, שהתוס' (מו"ק יד:) סוברים ששמחה זו אינה אלא מדרבנן, אבל מדאורייתא אין מצות שמחה אלא בשלמי שמחה. אבל דעת הרמב"ם והר"ן, שגם שמחה זו היא מן התורה. וע"ש שדן אם יש הוכחה לנידון זה מסוגייתנו או לא.

ז. רב יוסף הכי קא קשיא ליה

פירש רש"י, אף שהקשה קושיא אחרת מכל מקום זה מה שהוקשה לו. ותמה הפני יהושע מדוע אכן לא הקשה קושיא זו. וביאר על פי דברי המגני שלמה, שרבא סבר שרב יוסף מקשה על רב כהנא בדרך ממה נפשך, שאם הוא סובר כמאן דאמר הפסח נאכל עד הבוקר, אם כן קשה מי איכא מידי דבשר איפסיל ליה מאורתא וכו'. ואם סובר כראב"ע וכפי שאמר אב"י, שהבשר עד חצות, כל שכן שקשה יותר טעמא דכתיב ראשית וכו', שהרי לראב"ע כל בוקר סתמא הוא בוקר ראשון.

א. והיית אך שמח לרבות לילי יו"ט האחרון לשמחה פירש רש"י (סוכה מח.), שהדרשה היא ממה שכתוב 'שמח', כיון שכבר כתוב 'ושמחת בחגך', מפרשים שתיבת 'שמח' המיותרת באה לרבות ליל שמיני. אבל המהר"ץ חיות (שם) הביא בשם הגר"א, שהלימוד הוא מתיבת 'אך', דאף שבכל מקום 'אך' הוא מיעוט ולא ריבוי, כאן המיעוט בא לרבות, שהרי בימים הראשונים של סוכות נוהגים כמה מצוות, סוכה וד' מינים ושמחה, ו'אך' בא למעט, שביום השמיני יש רק שמחה ולא סוכה ולולב, ונמצא שה'אך' בא לרבות שמחה ביום ח'. ולכאורה זוהי גם כוונת המאירי (שם) שכתב, 'ואמרו שאין מלת אך אלא למעט, איברא כך הוא, אלא שהוא ממעט כל דבר בלא שמחה, ונמצאת השמחה מתרבת מאליה'.

ב. לרבות לילי יו"ט האחרון לשמחה

רש"י כתב שיום טוב האחרון עצמו לא נתרבה לשמחה. ובמהרש"א (סוכה מב:) העיר מדברי רש"י (שם מח.) שכתב שאם הלילה חייב בשמחה, ק"ו שהיום שהוא העיקר שחייב בשמחה, ולכאורה סותר בזה את דבריו שבכאן, והניח בקושיא. וראה בערוך לנר (שם מב:) מש"כ ביישוב דעת רש"י. והתוס' כאן חלקו על רש"י, וכתבו שלילה לאו דוקא, אלא הוא הדין ליום.

ג. ומוציא אני לילי יו"ט הראשון שאין שמחה לפניו בביאור הסברא למעט יותר לילי יו"ט ראשון שאין שמחה לפניו יש ג' דרכים.

א. שיותר קל להמשיך השמחה מהימים הקודמים להמשך הימים, מלחדש עוד שמחה מתחילה.

ב. החזון איש (או"ח קכ"ד לדף עא.) ביאר, שביליל שמיני יש שמחה גם לפני הלילה וגם לאחריו, שהרי יום שמיני גם מחוייב בשמחה כמבואר בתוספות, ולכך מרבים לילה זו יותר מליל ראשון שאף שלאחריו יש שמחה אבל לפניו אין שמחה. ג. העמק ברכה (שמחת יו"ט אות א) ביאר בשם הגר"ח, שמכיון שאין שמחה לפניו, אינו מחוייב לזבוח בערב יו"ט שלמי שמחה כדי לאכלם ולשמוח בהם בלילה. ולפי זה כתב שהמיעוט רק מדין שלמי שמחה, אבל שאר דיני שמחה נוהגים גם בלילה ראשונה.

ובשאגת אריה (סי' ס"ח) הקשה על הגמ' במו"ק (יד:) שמבואר שאין נוהגים אבילות ביו"ט אפילו ביום הראשון, משום דלא אתי אבילות שהיא עשה דיחיד ודוחה שמחה שהוא עשה דרבים. ותמה השאגת אריה, שהרי בלילה ראשונה אין שמחה